

הרב נחום אבראהאם
דומ"ץ מכון להוראה מאנסי

זמן קצירת חטים לפסח

זה כותבים שונים), ואנסה במאמר זה לבאר קצת ולהראות ב' הצדדים, ולהעמיד דברי הפוסקים על מכונם איש על מחנהו ואיש על דגלו, להחזיר אבידה לבעליו ולא לגנוב דעתם של הפוסקים.

וכדי שלא אתלבש בטלית שאינה שלי אודיע שרוב הדברים נתעוררתי מקונטרס הנחמד של בני הרה"ג חוב"ט ר' יואל שליט"א, והרבה דברים העתקתי משם לכאן בהרחבת הדברים או בקיצורן לפי הענין והוספתי קצת ראיות, אך השמטתי כמה ענינים שנכתבו רק לדחות פירושים השונים שאפשר לידחק בדברי הפוסקים, ועוד חזון למועד.

**ביאור בזמן התחלת חיוב שימור החטים
מחימוין לפסח**

ראשית צריך לידע הקדמה אחת קטנה ועיקרית.

ג' דרגות יש בגידול החיטים אשר נ"מ לענין קצירת חיטים לפסח. א – קודם שנגמר בישולו, (שאו החיטה בפנים לח כעין עיסה רכה), ב – משנגמר בישולו עד שנתייבשה לגמרי (ולא עד בכלל, ואז פנים החיטה נרגש כעיסה קשה שאפשר למעך קצת באצבע אבל אין יוצא עוד ליחות, והוא כעיסה קשה, וכשמגיע לדרגא נקרא בלע"ז פיזיקעל מעטשיויריטי), ג – משנתייבשה לגמרי, (וא"א עוד למעך באצבע).

ובזמנינו מודדין זאת לפי חשבון מספרים מלמעלה למטה, וככל שהמספר יותר גבוה, יותר הוא מדת לחותו.

והנה בזמן הנהוג כהיום לקצור החטים במס' 12-14 הוא בודאי נתייבשה לגמרי דרגא ג', וכבר הוכיחו זה במופת, כי מדדו חיטים שהיו מונחים בתלוש יותר משנה ומצאו שהיה

בשנים האחרונות יצאו לאור ב' ספרים לבאר זמן קצירת חטים לפסח, הא' הוא "קציר חטים" שמטרתו לבאר שצריך להקדים הקצירה מכפי מה שהיה נהוג עד עכשיו כארה"ב, ולא להמתין עד שיתייבש כל צרכו, שאז יש חשש שיתחמץ ע"י הגשמים, וגם מתאמץ להוכיח דא"א לסמוך על ההיתר של אגב מדלייהו לא מיחמץ, ולעומתו יצא לאור ס' "האשל ברמה" להוכיח ההיפוך, כי צריך לקצור כמו שנהגו עד עכשיו, ולא עוד אלא שהמקדימין לקצור יש בהם חששות ואסור לעשות כן, וגם דאפשר לסמוך על ההיתר דאגב מדלייהו לא מיחמץ, וכל א' מהם תוקע עצמו בדבר הלכה לומר כזה ראה וקדש ופוסל דיעה האחרת.

והאמת הוא דיש בזה מחלוקת בפוסקים, ומה טוב היה אם הקציר חטים היה מביא רק את אותם הפוסקים המעטים (ב' או ג') המחמירין לקצור במקודם, אבל לא היה מכריח שאר כל הפוסקים שלא מרצונם ולמשוך אותם בחבל לדעתו בשעה שאומרים להדיא לקצור כשנתייבש כל צרכה, ולא היה בא ברוח סערה לפסול ולהטיל מום בהנהוג בינינו לפי דעת גדולי הפוסקים, והיה הרבה יותר מדאי אם יאמר שיש בזה הידור או חומרא לדעת איזה פוסקים ולא יותר, וכמו כן האשל ברמה אף שדחה רוב הענינים שבקציר"ח, מ"מ באיזה מקומות הפריז על המדה, להטיל חששות ופסולים בהמקדימין לקצור, ולא היה צריך לכך כי היה יכול לומר בפשיטות דהגם שהקציר חטים הצליח למצוא איזה פוסקים המחמירים, אין זה מחייב אותנו לשנות מכפי הנהוג כיון שיש בזה מעלות יתירות, וגם יש אתנו רוב מנין ובנין של הפוסקים אשר אחריהם אנו נמשכים, (וגם אחר זה באו בכתובים באור ישראל ובשאר מקומות בענין

מס' 13, כי במספר זה כבר הגיע לדרגה היותר יבש, וכן הוא למראית עין אדם יבשים לגמרי בלי שום לחלוחית כלל והוא במישושו קשה כאבן וא"א למעכו כלל ואף לא לעשות בו שריטה קטנה בציפורן ומראיתם ומישושם בעת הקציר בחדשי תמוז אב הוא כמראיתם ומישושם בעת הטחינה בחדשי כסליו טבת, ובשו"ע אין מקום לכלי מדידה וע"כ מ"ש בשו"ע נתייבשה היינו דלמראית עין אדם הוא יבש לגמרי.

ומעתה נבוא לנקודת ההלכה:

הרשב"א בתשובתו (ח"ז סי' כ) מפרש מ"ש בגמ' דיכול להחמיץ במחובר היינו שנתבשל לגמרי וא"צ ליניקה, וכל שנתייבשה לגמרי במחובר כמאן דמנח בכדא דמי ומקבלת חימוץ אם ירדו עליה גשמים, וכן נפסק בשו"ע (או"ח תסז ס"ה), וכאן נוצר הקושיא הרשב"א תרתי קאמר, מתחיל עם מה שנתבשל לגמרי וא"צ ליניקה שזהו דרגא ב, ומסיים עם נתייבשה לגמרי שזהו לכאורה דרגא ג, ועכשיו חיובא רמיא אנפשיין לבאר באיזה דרגא של יבשות מיירי הרשב"א, אם דרגא ב' שהיא כעיסה רכה כבר מיקרי לדבריו נתייבש לגמרי כיון דכבר א"צ ליניקה, (וכן כ' בעל הקציר חטים ורוצה להטות דעת כל המפרשים לזה), או רק דרגא ג' הוא בגדר נתייבש לגמרי, ונפ"מ להשגיח על החטים מאותה דרגא והלאה שלא ירדו עליו גשמים דאז יש עליו חשש חימוץ. ולדינא הרי אנו סומכין בזה על ההיתר של אגב מדלייהו לא מחמצי המבואר במעיל צדקה וכמו שיבואר להלן.

ביטול חידוש הקציר חטים

בקציי"ח (א-יד) דייק מפיה"מ לרמב"ם (פ"ז דכלאים מ"ז) שכ' דיבשה כל צרכה הוא כשנגמר הגידול והתוספות, אף שזה הוא עדיין בדרגא ב', ועל יסוד דיוק זה בנה כל ספרו, (ורוצה להכריח כל הלשונות המתנגדים לזה להסכים בעל כרחם לדיוק זה) ואינו מוכרח די"ל שההתייבשות מדרגא ב' לג' זהו גמר גידולו ותוספתו, ועי' במשנה תרומות (פ"ד

וכיון שנשמט היסוד של בעל קציר חטים נפל כל הבנין, ואף דבאגלי טל פ"ה המשנה דכלאים על דרגא ב', היינו לפי שיטתו דכיון דנגמר בישולו כמאן דמנח בכדא דמי ומקבלי חימוץ, אבל למאן דס"ל דאף בנגמר בישולו איננו מקבל חימוץ גם כאן יפרש יבשה כל צרכה דרגא ג'.

ולדברי הקציי"ח (ב-א הע' ב) אינו מובן ל' הרשב"א בתשובה שאחר שכ' נתבשל לגמרי שינה לשונו לכתוב נתייבש לגמרי, ואף דהקציי"ח מפרש כונתו להתייבשות הצריכה במחובר והיינו נתבשל לגמרי דדרגא ב', אבל מ"מ למה ליה לשנות לשונו, ואי לאשמעינן דנתבשל בדרגא ב' יבשה קרי לה, הי"ל לומר

(ג) בתשו' דברי חיים (מה"ת סי' ל"ט) הקשה על המעיל צדקה שכו' סברא דאגב מדלייהו לא מחמצי גם בצריכין עוד יניקה מהקרקע, דאיך נימא כן הלא אנו רואין שלא ירדו המים מעליהם דהא ניכר פעולת הגשמים בגידולם א"כ נימא דג"כ מחמיץ, אלא ודאי דדרך גדילתן אינו מחמיץ כו', מבואר מדבריו דאם נקצר קודם שנתייבש אף שנצמחו איננו חיימוץ, (והא דמצומחים חמוצים הוא רק כשנעשה בתלוש או אחר שנתייבש), ובע"כ מיירי שכבר הגיע לדרגא ב' דהא בדרגא א' א"א להיות מצומחים, הרי מבואר מזה דדרגא הב' עדיין איננו מקבל חיימוץ (ומ"ש לקמן די"ל שנחמצו אותן הנצמחים בתלוש ולא אמר לתלות שנעשה במחובר היינו כדי לאסור המצומחים).

(ד) וראיה זו יש להביא גם מדברי המעי"צ (סי' סט) דמפורש בדבריו דמצאו פע"א מצומחות בעודן צריכין לקרקע וע"כ היה זה בדרגא הב', (אלא שהמעי"צ חולק על הרשב"א וסובר דגם אז מקבלין חיימוץ אי לאו סברא דאגב מדלייהו, אבל מ"מ מבואר בדבריו דרשב"א דס"ל דאינו מקבל חיימוץ מיירי בדרגא ב'), ואף שבהרבה תשו' אחרונים מבואר אשר אם מוציין מצומחות הרי זה ראייה שכבר אינו צריך לקרקע, ולפי דבריהם נמצא דדרגא הב' שפיר מקבל חיימוץ, אבל הד"ח והמעי"צ אומרים בפ"י דאף שמצאו מצומחין עדיין צריכין לקרקע, ומתשו' ד"ח מבואר דאף שהיו מצומחים שאין ס' נגדם יכול להיות דנצמחו כשעדיין צריכין לקרקע (אף שאין להתיר דצריכין לחשוש שנעשה בתלוש כמבו' בדבריו), ע"כ ס"ל דדרגא ב' אינו מקבל חיימוץ.

וגם האבנ"ז הבין כן בדי' המעי"צ שהרי הקשה בתשו' אבני נזר (תקכ"ט אות ו' ז') על המעיל צדקה דגם לדבריו קשה אותה קושיא שהקשה הוא על הרשב"א דגם טומאה משכח"ל דלא היה לה שעה"כ כשנטמאת בעודה במחובר כשנתייבשה לגמרי, ותי' דבנתייבש כ"כ שיחול עליו שם טומאה כבר חל עליו גם שם תרומה, דהוי כבר כמו נפסק

שניהם בב"א נתבשל ונתייבש לגמרי, ועכצ"ל דהרשב"א רוצה לזוהר מזה דלא תפרש נתבשל לגמרי בדרגא ב' לזה כפל ושינה לשונו לומר וכל שנתייבש לגמרי להודיע דנתבשל כל צרכו דאמר הוא דוקא בנתייבש לגמרי בדרגא ג', (ולזה אמר וכל שנתייבש בו' דלהקצי"ח היל"ל דכל בדי' כיון דבא להסביר למה די בדרגא ב' דנקרא נתייבש במחובר).

והראיה שהביא שם מרשב"א (שבת) דתאנים שיבשו פטור התולשן הרי דיבשו אינם יונקים עוד, צ"ע מאי ראייה מתאנים לחטין הא אפשר דתאנים אין יונקים עוד כשנתייבשו וחטין יונקים, ועוד דמנ"ל דשייך לא נתבשל לגמרי כשכבר יבשו, הא י"ל דכ"ז שלא נתבשל לגמרי עדיין לחין, וכן אינו מובן מה שדייק מהעו"ש (תנג) שלא הזכיר גדר ייבוש רק נתבשל כל צרכו, משמע דמקבל חיימוץ אף שעדיין לא נתייבש בדרגא ג', וצ"ב דאולי כל שלא הגיע לדרגא ג' קרי ליה לא נתבשל כל צרכה דהא סו"ס עדיין צריכה ייבוש, ואף דזה יכול ליעשות גם בתלוש, מ"מ כמה פירות דרכן להתבשל גם בתלוש ומ"מ עדיין לא נתבשל כל צרכה הוי, ול"ש ביה חיימוץ.

שיטת הפוסקים דדרגא ב' אינו מקבל חיימוץ (א) הפוסקים שהעתיקו לשון הרשב"א, [השו"ע תסו ס"ה והלבוש ובשו"ע הרב סי"ב ומעיל צדקה ס"ט ובתוס' רעק"א (פ"א דתרומות מ"ה)] השמיטו תיבות שנתייבש לגמרי שברשב"א והעתיקו רק שנתייבש לגמרי, ומוכח דבכונה לא כתבו נתבשל לגמרי, כי לשון זה יל"פ גם על דרגא ב', כיון שכבר אפשר לקצור מאז, וע"כ כתבו הגדר של נתייבש "לגמרי" שזה ודאי הוא בדרגא ג' שכבר אין בה שום לחלוחית.

(ב) בתשו' מהר"ם שיי"ק (סי' ריז) מבואר דדרגא ב' עדיין איננו מקבל חיימוץ, שמדמה יבש שלענין חטים של פסח ליבש של שבת דאינו חייב משום קוצר וכמבואר בסי' של"ו, ומבואר במג"א ריש סי' של"ו ובמחה"ש דלגבי שבת יבש היינו בלי לחלוחית כלל, ולפי"ז גם יבשה כ"צ שכתב הרשב"א היינו בלי לחלוחית.

שכתבתי להוכיח בהמע"צ ס"ל דיבשה היינו דרגא ג' כמבואר היטיב למעיין, אבל אינו נכון כלל כל דבריו, דמלבד שא"א לומר דהאבנ"ז קאי על שי' רש"י דאדרבה לא כתבו רק ליישב קו' המעי"צ על הרשב"א, הנה גם א"א לומר כן כלל דז"ל רש"י בחולין שצמקו באיבהן שיבשו באילן חייב חטאת אם לא יבשו עוקציהן כו', וז"ל התוס' במס' שבת והא דפריך בפרק המוציא תפילין אילין יבש הא קא נתרי פירי אומר רבי דמיירי התם ביבשו הן ולא עוקציהן ע"כ הרי לך להדיא דרש"י ותוס' לא פליגי כלל, ובחי' הרשב"א כתב דקש יבש הוא ואינו יונק כלל מן הקרקע כו' וע"כ דמיירי ביבשו גם עוקציהן דאל"כ הלוא יונק הוא עכ"פ ואיך כתב ואינו יונק כלל מן הקרקע, הא לא יבשו עוקציהן אף שיבשו הן חייב, ומדברי המג"א גופיה מוכח כן מדלא הקשה רק על הרמב"ם ולא על רש"י ע"כ אין כאן שום פלוגתא בין רש"י לתוס' והרשב"א, וודאי מוכרח לומר בהמע"צ סכר דיבשה היינו דרגא ג'.

(ה) ועוד דהאחרונים שכתבו לקצור במעט ירוקין (כגון החיי"א) ע"כ ס"ל דדרגא ב' אינו מחמיץ, דמבואר בכתבי האיכרים המומחים (ודבר קל הוא להשיגו) דודאי יכול להיות נגמר בישולו (הנקרא בלשונם פיזיקל מטשורייטי) אף קודם שכלה כל מראה הירקות מן השיבולת, אך כשנגמר לגמרי כל מראה הירקות מן כל השיבולת הוא סי' מובהק כי כל הגרעינים מן אותו השיבולת כבר נגמר בישולו. אבל בפ"י מבואר שם דיכול להיות נגמר בישולו גם מקודם עכ"פ קצת גרגרים מן השיבולת, והשתא אי נימא דס"ל דדרגא ב' מקבל חימוץ הלא היה צריך להקדים ולקצור כשעדיין הם ירוקין לגמרי, ולא רק במעט ירוקין, אע"כ ס"ל דדרגא ב' אינו מקבל חימוץ עדיין ע"כ עצה טובה קמ"ל לקצור בעוד שהם קצת ירוקים דאז ודאי לא הגיע עדיין לדרגא ג' משא"כ אם ימתנו מלקצור עד שילבינו לגמרי צריך לזה אומנות גדול לידע אם הגיע כבר לדרגא ג' או לא.

מחיבורו עיי"ש, ואי נימא דס"ל להמע"צ דמ"ש הרשב"א לגבי חמץ דנתייבש היינו דרגא ב', א"כ מאי מקשה על הרשב"א מטומאה הלא הך תי' גופא שתי' האבנ"ז דעת המעי"צ יכולין ליישב את הרשב"א דהלא בטומאה ודאי מיירי במאחר מבישול כ"צ (כמ"ש באבנ"ז אות י') על כן ודאי היה לו שעת הכושר שיחול עליו שם תרומה (כמ"ש האבנ"ז באות ז') משא"כ בחמץ דמיירי בדרגא ב' ע"כ לא היה לו שעה"כ דהא עדיין אינו מקבל טומאה א"כ לא חל עליה שם תרומה, ולא קשה מידי על שי' הרשב"א, אע"כ דס"ל להמע"צ דיבשה להרשב"א היינו דרגא ג', ע"כ שפיר הקשה על הרשב"א דא"כ אף שיבשה לגמרי אמרת לגבי חמץ דלא היה לה שעה"כ א"כ נימא אף לגבי טומאה דלא היה לה שעה"כ, משא"כ לשי' המעי"צ דאף בעודם לחין מקבלי חימוץ שפיר אמרינן לגבי חמץ דלא היה לה שעה"כ דבעודן לחין ודאי אין חל שם תרומה משא"כ בטומאה דמיירי לאחר שצמקה שפיר אמרינן דהי"ל שעה"כ דחשיב נמי כתלוש לתרומה, (אמנם לשי' המעי"צ אין חוששים בסתם גשם לחימוץ דס"ל אגב מדלייהו לא מחמיץ).

ובתשו' הרמ"ץ (או"ח לז) מפרש המעי"צ בדרך אחר קצת, דס"ל דאין דרך להניח החיטים במחומר עד שיתייבש לגמרי והא תינח לשי' דמקבל חימוץ אף בעודן לחין שפיר, אבל להרשב"א דאחמיץ במחומר היינו כשנתייבש ע"כ לומר דהיה הסדר להניחו עד שיתייבש או מיירי בעשה שלא כרגיל א"כ נימא הכי גם גבי טומאה, ואי נימא בהמע"צ פי' אחמיץ במחומר דרגא ב' א"א ליישב כן דברי המעי"צ, והנה בקצ"ח עשה מחלוקת בין רש"י לתוס' והרשב"א, דרש"י בחולין שכתב שצמקו באיבהן שיבשו באילן ס"ל כשי' הרמב"ם שהביא המג"א ריש סי' של"ו דאף שיבשו חייב חטאת, והתוס' והרשב"א ס"ל דיבשו פטור ורק בצמקו חייב, ועפי"ז כתב במכתב דמ"ש האבנ"ז באות י' דאף שנתבשל כל צורכה עדיין אינה מקבל טומאה, לא כתב כן רק לשי' רש"י, אבל לשי' הרשב"א ודאי דמשנתבשל כל צורכה מקבלת טומאה, וכוונתו לסתור מה

(י) בתוס' (ר"ה י"ג. ד"ה ה"נ, וברשב"א וריטב"א) כ' בתי' א' דאף אחר שהגיע לכרמל עדיין צריך להתבשל ולהתייבש, ובתי' ב' כתבו דאחר שהגיע לגמר בישולה מאחרין אותה בשדה שתתבשל יפה.

והנ"מ בין שני התירוצים הוא דכבר הבאתי לעיל דמבואר בש"ך חו"מ דאף תבואה שגדלה כ"צ עדיין צריכה לקרקע מעט, וזהו הנ"מ דלתי' א' לא היו מניחין את התבואה עד שיבשה כ"צ ממש (דהיינו עד שהגיע לדרגא דכי קיימי מיכחשי) רק פחות מזה ונימא עד"מ עד מס' 18 ולתי' השני א"צ כ"כ זמן עד החג אם אינם מניחין רק עד מס' 18 על כן תי' דהיו מניחין עד שנתייבש כל צרכו ממש ונימא עד"מ עד מס' 14, הנה מבואר מזה דנתייבשה היינו דרגא ג'.

והרה"ג ר' ישעי' בנימין האלצער שליט"א הוסיף דלפי"ז דכרמל ודאי הוה תבואה שנגמרה בישולו לגמרי, ואעפ"כ כתבו התוס' הל' לענין שתהא ראויה לקצור אינה ממהרת להתבשל בחמשה יומי וכן הרשב"א והריטב"א אמרו כן בל' זה שתתבשל הרבה ש"מ דהראשונים השתמשו בל' בישול אף על ההתייבשות והרוחנו בזה לתרץ קו' הרמ"ן על תשו' הרשב"א שלא יסתרו דבריו דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא דמתחיל בנתבשל לגמרי ומסיים בנתייבש לגמרי דשניהם דבר א' נינהו עיי"ש ודו"ק. (ובדרך אגב יש להעיר דבר פלא קצת דמבואר בתוס' שם דהייבוש צריך להיות כפלים מהמילוי דהיינו דהמילוי הוא בחמשה יומי והייבוש הוא יותר מעשרה ימים כמבואר להמעין שם והנה בזמנינו הוא להיפוך דהמילוי הוא כפלים מהייבוש דהמילוי הוא לערך ד' שבועות ויותר והייבוש הוא לכל היותר שני שבועות ויכול להיות אף בד' וה' ימים. וצ"ל דאדרבה היא הנותנת בשביל שא"י נשתבחה בפירותיה היו החיטים גסים ושמינים ביותר והיה הייבוש כפלים מהמילוי משא"כ בזמנינו, ולפי"ז י"ל דב' התירוצים לא פליגי רק תי' א' מיירי מחיטים שמינים ותי' ב' מכחושים).

(ו) בתשו' שואל ונשאל (לר"ד אפנהיים ח"ה ס"ו עז) מבואר דכל שלא נתיבש לגמרי דהיינו דרגא ג' הוא בכלל צריך ליניקה.

(ז) בתשו' שו"מ שהועתק בקציי"ח (ד-י) כ' דנתיבש דרשב"א היינו יבש כעץ, ומיישב בזה קו' מעיל צדקה על הרשב"א, ומ"ש הקציי"ח (ב-א הע' ב) דהשו"מ חזר בו בדברי שאול ממ"ש בתשו', אינו מובן בדברי שאול לא כ' רק יבשה כל צרכה, ויכול להתפרש על דרגא ג', ובדברי שאול הזכיר ג"כ סברא זו שבתשובתו, וגם ציין לתשו' ההיא, ואעפ"כ התעקש הקציי"ח לידחק בדבריו ולומר דחזור בו תוכ"ד בלי שיזכיר שהוא חוזר בו, והמעין יראה שלא ניתן להיאמר.

(ח) במאמר מרדכי (תסז-1) מבואר דהרשב"א מיירי בנתיבש לגמרי, ואינו יונק עוד עד שא"צ להתבשל עוד בתלוש, והיינו שכבר הגיע לדרגא ג', (והקציי"ח (ב-א הע' ב) הק' עליו דהלשון א"צ ליניקה משמע דיונק אבל א"צ לזה, ואינו מוכרח, ועוד דיתכן דיונק באופן שמוסיף כח ולא הגיע לגדר דמכחשי מארעא, ומ"מ מ"ש דאינו יונק במציאות היינו להוסיף על ידה בישול וייבוש, כי כבר נתיבש ונתקשה לגמרי בדרגא ג').

(ט) שי' הש"ך (חו"מ קט"ו ס"ק י"ח הבאתי לעיל) דאף תבואה שגדלה כ"צ עדיין צריך לקרקע ומבואר שם דלא צריכי לארעא היינו דכי קיימי בארעא מיכחשי עיי"ש, וכנראה שהוא כשמגיע לדרגא ג', ולפי"ז מ"ש הרשב"א דכשא"צ ליניקה מקבלת חימוץ הא כשעדיין צריכה ליניקה מועטת עדיין אינו מקבלת חימוץ שפיר נוכל לפרש דהיינו יניקה שאחר גמר הבישול שמחזיקין כוחותיו, (ובזה אזדא דיוק הקציי"ח (ב-א הע' ב) מלשון הפוסקים, וא"צ "עוד" ליניקה, דבאמת יונק עדיין אף א"צ התוס' יניקה שמגיע אליו, ולדבריו היינו בדרגא ב' אבל ש"ך היינו בדרגא ג' דאף שכבר נגמרו ונתיבש יכול להוסיף כוחות ע"י היניקה, ולא הגיע לשיעור דמכחשי), אבל זה ודאי דבתחילת דרגא הב' ודאי אינה נפסדת דאל"כ היכי תמצא תבואה שגדלה כ"צ ועדיין צריכי לארעא.

דהנה זה ודאי א"א לומר דהנ"מ בין ב' התירוצים הוא דלתי' א' כרמל היינו קודם שנגמר כ"צ וזה ממהרת להתבשל בחמשה יומי ואח"כ מניחין אותו עד החג שיגמר בישולו, ולתי' ב' כרמל היינו נגמר בישולו ואח"כ מניחין אותו שיתייבש עד החג, זה א"א לומר דהלא משנה מפורשת הוא במנחות סד: דהעומר היו מביאין מתבואה שביכר וביכר לית ביה ב' פירושים רק פ' אחד דהיינו נגמר בישולו לגמרי וכמו שפירש"י לא ביכר לא בישל כל צרכו אלא ודאי דהא פשיטא דכרמל שהיה נצרך לעומר היינו נגמר בישולו לגמרי וכן פ' בפ"י המשניות לר"מ מנחות פ"ו מ"ו וז"ל, וסבת זה לפי שהם שעורים חדשים ומקורב נקצרו שבלילה שקצרו אותם טוחנין אותם כו' לפיכך יש בו מעט סולת וקמח כו', ודע שהשעורים מתבשלים קודם החטה כו' ור"ל שמגיעים לדרגא ב' שזה נקרא בישול כל צרכו, לפי שכבר אפשר לעשות מהם קמח והכר נתמלא, ואם איתא דכרמל אינו נגמר בישולו לגמרי הו"ל למימר ודע שהשעורים צומחין קודם החטה, וכן הוא במפורש במאירי ר"ה י"ג. דאין מביאין העומר מתבואה שלא נגמר בישולו (ומ"ש שם עד שיהא ראוי לטחינה צע"ק, וא"א לפרש כמ"ש בהאשל ברמה דצריך להיות ראוי לטחינה תיכף ומיד קודם שיתייבש דא"כ למה הוצרך שם להוכיח מדיקדוקי הסוגיא הלוא מקרא מפורש הוא לפי"ד גרש כרמל גרוסה בעוד שהוא כרמל, וצ"ל דראוי לטחינה פ' דע"י הטחינה יוציא כל מה שאפשר להוציא וטעמא קאמר מ"ט דצריך להיות נגמר בישולו ואי לא דשמעינן ליה מדיקדוקי סוגיא זו לא ידעינן ליה), וכ"כ בספר אורים גדולים (לימוד מ"ד) דכרמל היינו דוקא נתבשל כ"צ.

דהנה זה ודאי א"א לומר דהנ"מ בין ב' התירוצים הוא דלתי' א' כרמל היינו קודם שנגמר כ"צ וזה ממהרת להתבשל בחמשה יומי ואח"כ מניחין אותו עד החג שיגמר בישולו, ולתי' ב' כרמל היינו נגמר בישולו ואח"כ מניחין אותו שיתייבש עד החג, זה א"א לומר דהלא משנה מפורשת הוא במנחות סד: דהעומר היו מביאין מתבואה שביכר וביכר לית ביה ב' פירושים רק פ' אחד דהיינו נגמר בישולו לגמרי וכמו שפירש"י לא ביכר לא בישל כל צרכו אלא ודאי דהא פשיטא דכרמל שהיה נצרך לעומר היינו נגמר בישולו לגמרי וכן פ' בפ"י המשניות לר"מ מנחות פ"ו מ"ו וז"ל, וסבת זה לפי שהם שעורים חדשים ומקורב נקצרו שבלילה שקצרו אותם טוחנין אותם כו' לפיכך יש בו מעט סולת וקמח כו', ודע שהשעורים מתבשלים קודם החטה כו' ור"ל שמגיעים לדרגא ב' שזה נקרא בישול כל צרכו, לפי שכבר אפשר לעשות מהם קמח והכר נתמלא, ואם איתא דכרמל אינו נגמר בישולו לגמרי הו"ל למימר ודע שהשעורים צומחין קודם החטה, וכן הוא במפורש במאירי ר"ה י"ג. דאין מביאין העומר מתבואה שלא נגמר בישולו (ומ"ש שם עד שיהא ראוי לטחינה צע"ק, וא"א לפרש כמ"ש בהאשל ברמה דצריך להיות ראוי לטחינה תיכף ומיד קודם שיתייבש דא"כ למה הוצרך שם להוכיח מדיקדוקי הסוגיא הלוא מקרא מפורש הוא לפי"ד גרש כרמל גרוסה בעוד שהוא כרמל, וצ"ל דראוי לטחינה פ' דע"י הטחינה יוציא כל מה שאפשר להוציא וטעמא קאמר מ"ט דצריך להיות נגמר בישולו ואי לא דשמעינן ליה מדיקדוקי סוגיא זו לא ידעינן ליה), וכ"כ בספר אורים גדולים (לימוד מ"ד) דכרמל היינו דוקא נתבשל כ"צ.

ומ"ש בקצ"ח דתי' א' בתוס' והרשב"א והריטב"א פ' דכרמל היינו תבואה שהביאה שלישי אינו אמת כלל, דהנה בתוס' ורשב"א לא אמרו כלל דכרמל היינו שלישי, ואך כל חיליה הוא מחי' הריטב"א דאומר בזה"ל ברם לקצירה לקיום בעינן ט"ו יום אע"פ שהביאה שלישי כדי שתתבשל הרבה ע"כ, והבין הוא

נמצא העולה מכל מה שכתבתי כי תוס' בר"ה, ש"ך בחו"מ, מהר"ם שיי"ק, והד"ח, המעיל צדקה, וחיי"א, שו"מ, מא"מ, שואל ונשאל, כולוהו ס"ל כי יבשה כל צרכה היינו דרגא ג'.

שיטת הפוסקים דדרגא ב' מקבל חימוץ אבל האבני נזר או"ח תקטט (ועי' אגלי טל מלאכת קוצר סי"א אות כב), ס"ל דיבשה כ"צ היינו דרגא ב' וכן מסיק בתשו' רמ"ץ (או"ח לז) וחזו"א (יוד קצו אות א) דמשנתבשלה כ"צ מקבלת חימוץ והיינו דרגא ב', ולפי דבריהם צריכין לקצור בעוד החיטים ירוקים לגמרי.

והקצ"ח (ב-ה) מפרש ברבינו מנוח (פ"ה מחמץ ומצה ה"ט) דבדרגא ב' כבר מחמיץ במחובר, ואינו נראה דהא הביא שם מתאנים שצמקו באביהן דכ' באבנ"ז (תקטט י) דהוא יותר משיעור יבשות דדרגא ב', וכבר הגיע לדרגא ג' כחטין שנתיבשו בתלוש כל הקיץ, ומ"ש רבינו מנוח הגיע זמנו ליקצר י"ל דקאי אסוף זמנו, (ומ"ש הגיע לכתפים אפשר דמפרש כהתוס' שהובא בש"ך חו"מ קטו דכבר

תולעים, והעיד אחד הרגיל בקצירה כי בתחילה כשהתחיל לקצור (וקצר אז כמו שנהוג היום במס' 12 14) הניח החיטין בביתו במקום שמור בלא שום פעולה להציל מעיפוש וסמוך לפסח כשרצה לטחנו ראה כי נבאש ונסרה וירום תולעים ובשנה שאחריו הניח די יאמידטי פייער ונשמרו החיטים מעיפוש.

(ב) כ' (בפתיחה לסי' ד) דאף כשהחטים במספר 13-14 אינם ראויים לדישה.

והעיד עד נאמן אשר הולך לקצור חיטים זה עשרים שנה יחד עם מומחים ושלוחי הקהל, ובעת הקציר הנהוג החיטים יבשים וקשים כאבן וא"א בשו"א למעכו בציפורן ואף לא לעשות בו איזה שריטה קטנה, וכמה פעמים עשו הדישה תיכף ומיד על השדה כי מללו השבלים בכח בין ידיהם, וכן העיד בקצירה כי עשה הדישה עם מקלות ביום הקצירה ולא נתמעכו החיטים כלל.

ולפי"ז ע"כ שיעור כרמל הוא לפני זה בדרגא ב', דהא כרמל היו צריכין לדוש אותם בקנים ולא במקלות כדי שלא יתמעכו (מנחות 10), א"כ ע"כ במס' 14 לאו היינו כרמל, א"כ עכ"ח מ"ש דכרמל ראוי לטחינה פי' ע"י ייבוש, ושיעורו הוא כשהגיע לדרגא ב'.

(ג) כבר כתבתי דכבר הוכיחו בחוש דבמס' 13 ודאי הוה דרגא ג'.

(ד) בהקדמה (אות מד) כ' דהקוצרים במוקדם בעוד שהחטה לח נמצא נשרה בתלוש במי פירות ולמ"ד דמ"פ מחמיץ הרי מחמיץ מיד, ולפי"ד נמצא דלית לך חיטין כשרים בעולם לדעת המעיל צדקה דס"ל דמקבל חימוץ אף בצריך לקרקע, וכל התירו הוא רק על הגשם דאגב מדלייהו לא מחמצי, אבל הלחלוחית שבתוך הגרעין הרי אינו זב כלל אדרבה כנוס ושמור בתוכו לעולם, וא"ת דמי פירות מחמיצין דהוא דרבנן לא אמרו במחובר א"כ י"ל היתר זה גם להמקדימים לקצור משהביא שלישי, ובתשו' דברי חיים הקשה על המעי"צ דהרי בחטים שבאו עליהם גשמים וחזינן דלא ירדו לקרקע כולם דהא עשו פעולה בחטים דחזינן שנגדל התבואה ע"י וא"כ כמו

א"צ לקרקע) ומ"ש תוס' שבת קנ: דיבשו הוא עוד יותר מצמקו היינו ביבשו גם עוקציהן ע"י"ש, (ואף לדברי הקציר"ח הלא רבינו מנוח לא חושש רק בגשמים מרובים).

שימת ספר האשל ברמה

תוכן שיטתו הוא דבמס' 14 הוא כרמל ובמס' 18 הגיע לשליש בישול, וקודם מס' 18 הוה תבואה שלא הביאה שלישי, - והוסיף עוד לומר דאם קוצרין בעודם ירוקין לגמרי כיון שיש בה ליחות הוה מי פירות עם מים דמחמיצין תיכף בעת הקצירה, וא"א לומר כדבריו מכמה טעמים.

(א) ראשית דבר דלקחו חטים שנקצרו בעודם ירוקין לגמרי וזרעו אותן וגדלו והצליחו וגם עשו פרי וכן מעידים המומחים אשר שני שבועות טרם שהגיע לדרגא ב' (הנקרא בלשונם פיזיקל מטשיוריטי) ראוי הוא לזרוע ולהצמיח, והיינו שכבר הגיע לשליש בישול, ומ"ש הר"ר יצחק שטיין בהסכמתו כי חיטים שנקצרו לפני מס' 15 אינו ראוי לזרוע ולהצמיח (הנה לפי"ז גם במס' 16 לא הגיע לשליש בישול) זהו נגד המציאות.

ומה שהקשה (הקדמה אות יא) דא"א לעשות ממנו קמח, י"ל אה"נ דכמו שהוא א"א אבל ע"י הייבוש אפשר, ומה שמדייק (אות י) מתיו"ט שכ' בהביאה שלישי דיכולין להוציא ממנו "עכשיו" קמח אין הכונה לפני הייבוש, אלא לפני שתתגדל יותר, ומ"ש באות יח דאם מקדימין לקצור א"א להניחו באוצר כי מתעפש, הנה גם במספר קטן של ליחות הנהוג לקצור אם אוצרין אותו שלא כראוי נפסד ונרקב, וכבר ניסו לקצור חטים ירוקים לגמרי והניחום על השלחן בלי שום פעולה אחרת ונתייבשו כראוי.

מה שכתב כי חטים אלו א"א לייבשם כי אם ע"י פעולות והמצאות שונות זה אינו נכון כי אף אם מניחין אותו על השלחן בלי שום פעולה מתייבש טוב מאוד ומה שצריכין לדי יאמידטי פייער אין זה רק להציל מעיפוש ולא לייבש כלל, ואף בחטים שנקצרו כנהוג צריך לכמה פעולות לשמור שלא יבאש וירום

דבעת הדישה נופל הכל עם המוץ, כמו כן תאמר על אלו שמקדימין לקצור.

תמצית העולה לדינא הוא, דהחטיין שנקצרו כפי המנהג הוא כשר אף לשמורה ולמנחות, ואעפ"כ מי שקוצר טרם הגיע לדרגא ג' לצאת גם הש"י החולקין על המעיל צדקה ואין סומכין על אגב מדלייהו אין מזניחין אותו, ומי שרוצה להחמיר לעצמו לצאת ידי כל השיטות ממש אזי יקצור בעודם ירוקין לגמרי (אבל צריכין לדקדק שלא לקצור בעוד שלא הביא שליש ויש לברר הזמן של הבאת שליש בערך עכ"פ) או יקצור במאוחר במקום שלא ירדו גשמים מעת שהתחיל להתלבן.

וראוי לידע דבתחילה כשבאו כאן לאמעריקא ניסו לקצור במוקדם מהנהוג היום וכמפורש בתשו' ויען יוסף סי' תי"ח שנכתב בשנת תשי"ד, ואח"כ התחילו לקצור כנהוג היום כמו שמעידין בני אדמו"ר מפאפא ז"ל וכמו שמעידין ג"כ הרבה זקנים, וטעמא דמילתא כי שקצרו במוקדם לא הצליחו כלל בהחטים כי ירום תולעים ויבאש, וכמו שהי' ג"כ עובדא אצל חותני אדמו"ר ממאנטעווידעא זצ"ל שקצר בעצמו ולבסוף נבאש ונסרח וכמו כן כמה היו שניסו ולא עלתה בידם ע"כ היו מוכרחים להנהיג כמו שנהוג היום והיו משגיחים לקצור ממקום שלא ירד הרבה גשמים באותו הזמן ובדרך כלל סמכו על המעיל צדקה, (ובקצי"ח ג-ח מביא תשו' ויען יוסף אבל לא מביא שאח"כ שינה).

אגב מדלייהו לא מחמצי

הקצי"ח כ' דהיתר דאגב מדלייהו לא מחמצי (שכ' המעיל צדקה) א"א לסמוך עליו רק אם קוצרין קודם מס' 17 שאז המוץ סתום לגמרי אבל כפי הנהוג לקצור במס' 14 ולמטה מזה שאז המוץ פתוח קצת א"א בשו"א לסמוך על היתר זה ולפי"ז אם ירדו גשמים על חטים אחר מס' 17 הכל ספק חמץ, וזה אינו כי פשוט דאפשר לסמוך על המעיל צדקה גם לפי הנהוג כהיום לקצור כשהמוץ פתוח קצת.

דמשמע מכל ל' התשובה במע"צ כי עיקר ההיתר הוא משום דאגב מדלייהו לא מחמצי

שעשו המים פעולתן לגידול התבואה כמ"כ נמי עשו המים כח לחמץ התבואה, ואם איתא דהלחלוחית שבתוך החטים מחמץ למה ליה להוכיח ולומר דכמו שהמים הגדילו התבואה כן נמי חימצו אותן, וכי צריך ע"ז הוכחה דהלחלוחית שבתוך החטה נשאר בתוכו ואינו יורד לקרקע. הו"ל למימר בפשיטות דלפי"ז בחטים שבאו עליהם גשמים וחזינן דלא ירדו לקרקע כולם דהא נכנסו המים בתוך הגרעין דחזינן שנגדל התבואה ע"י א"כ נחמצו החטים תיכף ומיד, אלא ודאי כי לא עלה על דעתו דבר כזה, וקושינו אינו מהלחלוחית שבחטים דזה ודאי אינו מחמץ דהוא גוף החטה, ואינו מקשה רק מהלחלוחית והמים שבתוך הקשים שעומדים שם כל ימי גידולו על כן הוצרך להוכיח מדחזינן דעשו פעולה בהחטים (דהמים שבארץ עלו דרך הקשין אל תוך החטים) דחזינן שנגדל התבואה ע"י וא"כ כמו שעשו המים (שעלו בתוך הקשין) פעולתן לגידול התבואה (שהרי נכנסו בתוך החטה וכל ימי גדילתו אין המים שבקשין יורדין לקרקע דחזינן דהחטה הולך וגדל) כמ"כ נמי עשו המים (שעלו בתוך הקשין) כח לחמץ התבואה (שהמים שעומדים בתוך הקשין כל ימי גדילתו נוגעין אל החטה מבחוץ ותמיד נשרין החטיין במים).

ה) ובהקדמה (אות רכ"ב) כתב דלדעת הקצי"ח יצא מכשול לענין חילול שבת וז"א כי לענין שבת כו"ע מודי דכ"ז שיש בו איזה לחלוחית חייב משום קוצר כמבואר בחולין קכו:, ואי חיישת י"ל אדרבה דלפי דבריו יוצא מכשול שהעושה עיסה חמוצה מתבואה שנקצר לפני מס' 18 אין בו איסור מה"ת.

ו) ומה שכתב מחשש תולעים וזבובים כיון שצריך להניח החטים פתוחים. הנה הזמן שמיניחים אותם פתוחים לאויר הוא כשעדיין מונחת עם המוץ. ואז לפי מנהג העולם לקצור במס' 14 גרוע יותר כי פתוח הוא לאויר העולם וכל מיני שקצים ורמשים יש להם דריסת הרגל על פני השדה. וידוע הוא בחוש שכל מה שמאחרין לקצור יותר רוחשין על החטיין כל מיני שקצים ורמשים. אלא מאי אית לך למימר

ומ"ש מכוסה בקליפתן לא אמרו רק ליתר שאת, וראיה לזה דגם בדברי חיים בהעתיקו המעיל צדקה לא העתיקו הא דמכוסה בקליפתן, ועוד דגם במעיל צדקה לא כ' ומכוסה בקליפתן "לגמרי" וא"א לשום מים לבוא עליו, והא ודאי דאע"פ שפתוח קצת מ"מ מגין הוא אם לא לגמרי עכ"פ קצת, ומוכרח לומר כן דכבר כתבתי אשר המע"צ והדברי חיים מפרשים נתייבשה שכתב הרשב"א דרגא ג', ואז המוץ פתוח כבר ואעפ"כ מתיר המע"צ מכח אגב מדלייהו, וכ"כ בתשו' בר לואי (מה"ת סי' ט) ובתשו' שמן המאור (מאב"ד לעכניטץ או"ח קא אות ב) דגם בנתייבש לגמרי דהוי כמאן דמנח בכדא מותר משום אגב מדלייהו, ומהרי"ט צהלון (א-סה והובא בשע"ת) סמך בשופי על היתר דאגב מדלייהו גם בחטין תלושין כדעת הגה"מ והאגור, ואפי' לר"ם וריב"א הדחמירו מתיר אם אלו קצת קודם פסח עיי"ש, אבל צריכין השגחה מעולה שלא ירדו גשמים מרובים עד שיתעקמו לארץ ויהיה חשש שנשרו החטים במים ויפסלו לשמורה.

גם הד"ח שמקשה על ההיתר דאגב מדלייהו, כ' בחלקת יעקב (או"ח רא) דבגשמים שאינן בגדר נשרו במים גם הד"ח מודה להך התירא, וכ"ש בהצטרף ספק אי היו החטים כבר נגמרים כל צרכם בעת הקצירה. וזה פשוט דאין כוונת הד"ח לעקור משורש ההיתר דאגב מדלייהו המבואר בכמה ראשונים אלא שאינו סומך ע"י גם קודם שנגמר בישולו כמו המעיל צדקה, אבל לאחר שנגמר בישולו שפיר סומכין ע"ז.

ג"ג, מפורש דחיטין מעת שנתייבשו ומקבלי חימוץ צריך שמירה אף בעודן מחוברין למ"ד שמירה משעת קצירה. וע"כ דלא ס"ל ההיתר דאגב מדלייהו לא מחמצי, וכן בתשו' מהרא"ך החמיר מאוד לאסור בנמצא מצומחות אף מעט ולא לסמוך על המע"צ, וכתב שם כי החידושי הרי"ם הסכים עמו אך לא מיחה לאחרים בשעת הדחק עיי"ש, (ובאור ישראל גליון מת-לד כ' הרב ראזנער דליכא שום ראשון דלא ס"ל היתר דאגב מדלייהו וזה טעות, דהא הד"מ סק"א כתב דרבינו אפרים והרא"ה והריצב"א ס"ל דלא אמרינן אגב מדלייהו לא מחמצי ואף בשרייה מועטת והרא"ה והריצב"א אוסרין אף כי עסיק ביה, והאחרונים הנ"ל לא סבירא להו כהמע"צ דמחלק בין תלושין למחוברים כמ"ש לעיל, ומ"ש בשם החזו"א דלא מציינו מי שחולק בזה, לא קאי שם על גוף ההיתר של אגב מדלייהו רק על מ"ש בשם הג"מ דגשמים מזלפין על השק דמי ללתיחה וכיון דרא"פ מתיר בלתיחה מותר לדידיה גם בגשמים מזלפין על השק, וע"ז כתב דלא מציינו מי שחולק בזה לומר דלא דמי ללתיחה, משא"כ בהג"מ השנייה חולק הב"י ואומר דקילא יתירא הוא, אבל הרא"ה והריצב"א דאוסרין לתיחה ודאי לא ס"ל ההיתר של אגב מדלייהו אי לא נחלק כחילוקן של המע"צ, ואגב נראה להעיר דהחזו"א הקשה על הד"מ דמנ"ל דרבינו אפרים חולק, וקושייתו הוא לשיטתו שכתב דרא"פ מתיר בלתיחה אף דלא עסיק ביה עיי"ש, אבל לפי מ"ש הד"מ דרא"פ ל"ל הך דהג"מ וכן כתבו כל אלו האחרונים שהביא בביאור הלכה ריש סי' תר"ז ע"כ לומר דס"ל דרא"פ לא התיר בלתיחה רק כי עסיק ביה, ומש"ש הרב ראזנער בד' שועה"ר ופמ"ג ועו"ש ומהר"ם שיק לא ניתן להאמור כלל כאשר א"ה אבאר בקובץ הבא).

הנה ודאי שמי שרוצה להדר לצאת אף ידי החולקים על המע"צ יש לו להקדים ולקצור וכבר נתבאר דמה שהנהיגו רבותינו לקצור כנהוג, הוא רק משום שלא היה אפשר לקצור במוקדם, וידוע הוא שמרן מסאטמאר ז"ל עשה השתדלות להשיג חיטין שאין בו שום חשש

אבל כמה אחרונים חולקין על המעיל צדקה דמשמע דהרשב"א (והמחבר דפסק כותיה) לא סבירא ליה היתר זה, דהא סתם לאסור הנשארין במחובר לאחר שנתייבשו, ולא כ' דהיינו דוקא במבוקעות, ומהם פרי חדש תשו' הרמ"ץ או"ח לז, ותשו' אבני נזר, הם אומרים במפורש אשר הרשב"א לא ס"ל היתר זה של אגב מדלייהו לא מחמצי, ובשו"ע הרב ובפרמ"ג, ועו"ש, ומהר"ם שיק, וחיי"א, ותשו' בית יצחק (חלק חו"מ דרוש כ' אות

גם בזה דאין מקום לחשוש לב' השיטות הן דדרגא ב' מקבלת חימוץ והן שלא אמרי' אגב מדלייהו דהא כיון שאמרה תורה לעשות מצות שזהו לכה"פ משהגיעו החטים לדרגא ב' ע"כ חדא מהחומרות אינם אמת וא"א לומר דהתורה מיירי רק מחטים של א"י.

וכ"ז הוא להידור בעלמא אבל ח"ו לומר כמו הקציי"ח שעומד וצווה כי כל אלו החיטין שנקצרו כפי המנהג הם ספק חמץ הם מלהזכיר וזה הירוס יסוד המסורה אשר עליה נשען בית ישראל לומר כי הרבנים אשר מסרו למות נפשם בשביל קיום היהדות נכשלו בספק חמץ ולא יצאו ידי אכילת מצה בליל הסדר ולא בדבר שנעשה בשגגה רק אדרבה הורו כן לעשות לכתחילה, ולא עלה על דעתם חידושים הנפלאים שעולה על דעת קטני קטנים של זמנינו, ועיי' בתשו' ד"ח (מה"ת אבהע"ז סי' ע"ט) וזל"ק הנה אין לנו לסור ממנהג שנהגו אבותינו הגאונים שמהם תצא תורה לכל העולם, והנה כזה כתב מרן הד"ח על מרנא החת"ס ואף לא תי' קושיתו ואנן מה נענה בתריה בדור השפל הזה אשר מחמת רמות רוחא דאית בהו חושבין להתחכם על הראשונים, ולו חכמו ישכילו כי טובה ציפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים.

ולא יצטרכו לסמוך על ההיתר של המעי"צ, ע"כ חקר ודרש על החיטים מאריזונא שהיה רוצה יותר בחיטים אשר אין בו חשש גשמים, על כן מה טוב ומה נעים מי שרוצה לטרוח בעצמו לקצור במקום לינצל מחשש גשמים (כי כהיום תו ליכא חשש מתולעים ועיפוש כי כבר המציאו המצאות איך לשמור החיטים מכל מיני פגעים וא"צ לזה הוצאה יתירה ויכול כ"א לעשותו בביתו) ודאי בכגון דא נאמר הידור מצוה עד שליש, הא חדא שנית, מכיון שכל ההיתר הוא רק המעי"צ צריך ע"ז השגחה מעולה מהרבה גשמים שלא יהיה חשש נשרו, כמבואר בתשו' דברי חיים, ובפסח הרבה מדקדקין לעשות הכל בעצמו ולא לסמוך על שום השגחה ע"כ בשביל זה גופא ראוי הוא לקצור בעצמו במקום לינצל מחשש גשמים הרבה, עכ"פ היוצא לנו מזה כי ודאי ראוי הוא ונכון למי שיש לו היכולת בידו להדר לקצור במקום לצאת ידי כל השיטות.

ומי שרוצה לצאת ידי כל השיטות ממש כלומר לחוש גם למ"ד דדרגא ב' מקבל חימוץ צריך לקצור בעודם ירוקים לגמרי, אך לקצור בעודם ירוקים לגמרי קשה הרבה והיא טירחא יתירא, אבל רוב מנין ורוב בנין ס"ל דדרגא ב' עדיין איננו מקבל חימוץ ויכולין לקצור עד שמגיע דרגא ג', וחוץ מזה לפי ד' הרמ"ץ י"ל

ההבדל בין רשע גמור לצדיק גמור

מיחייב איניש לבסומי כו' בין ארוך המן לברוך כו'. יש לפרש ע"פ מ"ש יש צדיק ורע לו בעולם הזה שאינו צדיק גמור כדי שיקבל עונשו בעולם הזה ויש רשע וטוב לו בעולם הזה רשע שאינו גמור כדי לטורדו בעולם הבא אבל יש צדיק גמור שזוכה כו' שזוכה לב' שולחנות לאכול הפירות בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כמו מרדכי שזכה לכל הגדולה גם בעוה"ז וכן בהיפך ברשע גמור שאין לו זכות כלל כמו המן שהיה מזרע עמלק ועשו שאבד גם עולם הזה וע"ז אמר דחייב לבסומי בפוריא כ"כ עד דלא ידע כו' היינו שאינו נותן לבו להבחין מדרגה גדולה שיש בין ארוך המן שהיה רשע גמור ואבד שתי העולמות לבין ברוך מרדכי שהיה צדיק גמור שזכה לשתי עולמות:

(מהרש"א מגילה ז, ב)